

összefoglaló áttekintések inkább, bár sok új árnyalattal gazdagítják a képet.

Trencsényi László

JONI SEAGER--ANN OLSON

DER FRAUENATLAS (A "NŐI VILÁG" TÉRKÉPE)

Frankfurt M., 1986. Fischer Taschenbuch Verlag, 127 oldal

A következőkben a nők helyzetével foglalkozó két könyvre szeretném felhívni az olvasók figyelmét.

Az eredetileg angolul megjelent kötet (Women in the World. An International Atlas, London, 1986) a feminista mozgalom tudományos szempontból is figyelemreméltó terméke. A "női világ" térképei olyan összefüggéseket jelelnének meg, amelyek más, például statisztikai eszközökkel aligha lennének megragadhatók. Köztudott, hogy a nők világszerte rosszabb helyzetben vannak, mint a férfiak, a térképeken azonban jól láthatók a regionális különbségek is.

Ghanában például átlagosan hat gyermeket hoznak világra a nők, Magyarországon kevesebb mint kettőt; Angolában száz nő közül legfeljebb egy jut fogamzásgátló szerhez, Belgiumban 76; Afganisztánban a megfelelő korú nők 4%-a tanul közép- és felső fokon, Ausztráliában 88% ez az arány.

A női világ azonban nem egyértelműen osztható fel a "fejlett" és "fejlődő" országok csoportjainak megfelelően, azaz a gazdasági fejlettségből a nők nem profitálnak egyformán. Például Szaúd-Arábiában és Ausztriában egyaránt 20% alatt van a nők aránya az egyetemi oktatók között, ugyanakkor az elemi iskolákban csaknem kizárólag nők tanítanak; Peruban és Kanadában, Nagy-Britanniában és Uruguayban, Törökországban és Magyarországon a nők egyformán alacsony arányban vannak jelen a kormányban; Csád és Románia egyaránt represzív nőpolitikát folytat, amelynek lényege a nők családtervezéshez való jogának erős korlátozása.

Az elmúlt években látványosan megnőtt az iskolarendszerű képzésben résztvevők, s közöttük is a nők aránya. A növekedés üteme különösen feltűnő néhány olyan országban, ahol a nők hagyományosan kiszorultak az iskolapadokból. Nepálban, Szaúd-Arábiában, Pápua-Új-Guineában az iskolába járó lányok arányának növekedése 1960 óta hat-hétszerese volt a fiúkénak. Ennek ellenére

még ezekben az országokban sem éri el ma a közép- és felső fokú oktatásban a nők aránya a tanulólétszám egyharmadát.

Sajátosan "női téma", éppen ezért a hivatalos statisztikák figyelme nem terjed ki rá, a kozmetikai és általában a "szépség-ipar", a szex-turizmus, a legális prostitúció, a nők elleni erőszak. Kartográfiai megjelenítésükből kitűnik, hogy a "női világ" regionális szerkezete e szempontokból sem azonos a hivatalos forrásokból jól ismerttel.

A kötet színes térképeit, szellemes ábráit, grafikonjait érdemes lapozgatni, hogy saját felfedezéseket tegyünk ebben a világban. A kötet összesen 10 témakört mutat be 40 térkép és legalább 80 ábra segítségével. Statisztikai táblázatok részletes fogalmi magyarázatok és terjedelmes bibliográfia egészíti ki a színes, térképes anyagot.

* * *

GIRLS AND WOMEN IN EDUCATION? (LÁNYOK ÉS ASSZONYOK A NEVELÉSBEN?)

Szerk.: DAVID ISTANCE. Párizs, 1986. OECD, 188 oldal

A nők helyzetével foglalkozik ez a könyv is, amely 24 OECD-tagország -- köztük Jugoszlávia -- oktatási rendszerében elfoglalt pozíciójukat és ennek összefüggéseit vizsgálja.

A kötet két részből áll: az okokat és az elméleti hátteret elemzi az első rész, a második pedig a 24 ország vonatkozó statisztikáit közli. A második rész forrásanyagként igen hasznos lehet a kérdés iránt érdeklődők számára, e rövid ismertetésben azonban nem térek ki rá.

Az első rész fejezeteinek szerzői David Istance -- egyébként a kötet szerkesztője --, Constantina Safilios-Rothschild és Judith Whyte. Az első fejezet a második rész oktatási statisztikáiból emel ki egyes összefüggéseket, az OECD-országokat összehasonlítva idősoros táblázatokban szemlélteti a nők létszámának és arányának növekedését a közép- és felsőfokú oktatásban. A magyarországi folyamatokhoz hasonlóan ezekben az országokban is jelentősen megnőtt a lányok aránya a magasabb iskolai fokozatokban, éspedig olyan módon, hogy egyes, hagyományosan "nőiesnek" tekintett szakirányokban, képzési utakon jelentős mértékű feminizálódás következett be (a humán szférához sorolható szakirányok), míg másutt (matematika és műszaki tudományok) a lányok aránya továbbra is igen alacsony maradt. Általános a megfigyelés, hogy a fér-